

การประเมินศักยภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุใน
จังหวัดเพชรบุรี กรณีศึกษา: พระราชินีเวศน์มฤคทายวัน

The appraisal component of cultural tourism for senior citizen in
Petchburi at Mrigadayavan palace

ประภิจ ลอยเลิศฤทธิ์* และระชานนท์ ทวีผล

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) วิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2) ประเมินองค์ประกอบการท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการเข้าถึง สำหรับผู้สูงอายุ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีวิทยากรณีศึกษา (Case Study Approach) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) เป็นผู้อำนวยการสำนักงานมูลนิธิพระราชินีเวศน์มฤคทายวัน จำนวน 1 คน และผู้สูงอายุที่มาเยี่ยมชมในพระราชินีเวศน์มฤคทายวัน เป็นจำนวนทั้งหมด 20 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) สถานที่ท่องเที่ยว คือ เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ภายในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เหมาะสมแก่การพักผ่อน ส่วนที่ต้องปรับปรุง คือ ช่องทางการประชาสัมพันธ์ยังมีความร่วมสมัยส่งผลให้นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุยากต่อการเข้าถึงข่าวสารของพระราชินีเวศน์มฤคทายวัน 2) พระราชินีเวศน์มฤคทายวันเป็นสถานที่ที่มีเอกลักษณ์และมีสิ่งดึงดูดต่อผู้สูงอายุที่สนใจในด้านประวัติศาสตร์ของรัชกาลที่ 6 อีกทั้งยังมีขนาดของพื้นที่และมีธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์เหมาะสมแก่การพักผ่อน ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุมีปริมาณที่เพียงพอต่อความต้องการ รวมถึงเส้นทางคมนาคมสู่สถานที่ง่ายต่อการเข้าถึง มีป้ายบอกทางชัดเจนตั้งแต่ในเขตอำเภอชะอำ

คำสำคัญ : ผู้สูงอายุ องค์ประกอบการท่องเที่ยว ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พระราชินีเวศน์มฤคทายวัน

Abstract

The objective of this research is to study 1) the appraisal component of tourism with attraction, amenity and accessibility 2) Cultural tourist's analysis of internal and external factors for adult citizen. This study was qualitative research. A case study approach theory was applied into this research. The researcher collected data by conducting in-depth interviews. Key informants were director of Mrigadayavan foundation and adult citizen whose were visited at Mrigadayavan Palace. The principle group of information has 20 people. The research results found that Mrigadayavan Palace is an identity place as you can see that as follows; First, Mrigadayavan Palace is a great place of historical importance with a natural environment suitable for relaxation. This part needs a public relations improvement. As a result, the adult citizens find its difficultness to access important information of this palace. 2) Mrigadayavan Palace is a unique and attractive place for the elder who are interesting in the history of the King Rama the Sixth Reign. There is also a significant area which are abundance of nature which suitable for relaxation. In terms of facilities for adult citizen, there are enough for visitors. For transportation to the place is also easy and be able to access the palace from Cha Am.

Keywords : Adult Citizen, Component of tourism, Cultural Tourism, Mrigadayavan Palace

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน pl- new@hotmail.com โทร 0863316305

1. บทนำ

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นส่วนสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจของโลก รวมถึงประเทศไทยที่หันมาใช้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการสร้างอาชีพ และกระจายรายได้ ในขณะที่การท่องเที่ยวยังเป็นการพักผ่อนช่วยลดความตึงเครียดจากสภาพแวดล้อมทางสังคม ที่ประชาชนจะต้องดำเนินชีวิตด้วยความเร่งรีบพร้อมกับสภาวะการแข่งขัน นำไปสู่ความเครียด กิจกรรมการท่องเที่ยวจึงเป็นทางเลือกที่เพื่อสร้างความสุขสำหรับมนุษย์ชนชั้น (การท่องเที่ยวทั่วโลก, 2560) พร้อมกับความก้าวหน้าทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข และความทันสมัยของเทคโนโลยีเป็นอีกส่วนสำคัญที่ทำให้ประชากรภายในประเทศไทยมีสุขภาพที่ดี แข็งแรง ส่งผลให้ประชากรมีอายุที่ยืนยาวมากยิ่งขึ้น และสัดส่วนของผู้สูงอายุที่เพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา, 2557) หากพิจารณาสถานการณ์ของประชากรภายในประเทศไทย มีอัตราส่วนของเยาวชนกับวัยทำงานที่มีแนวโน้มลดลงในระหว่างปี พ.ศ.2553 – พ.ศ.2583 ซึ่งในขณะเดียวกันสัดส่วนของผู้สูงอายุคาดว่าจะมีจำนวนเท่ากับจำนวนเยาวชนภายในปี พ.ศ.2560 ประเทศไทยจึงก้าวเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” (มูลนิธิพัฒนางานผู้สูงอายุ, 2558) ดังนั้นทางรัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาในด้านต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต ควบคู่กับการให้ความสำคัญของผู้สูงอายุที่ได้ทำประโยชน์แก่สังคมมาโดยตลอด นอกจากนี้ ทางรัฐบาลได้ตั้งกฎหมายรับรองสิทธิของผู้สูงอายุที่เรียกว่า พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ.2546 โดยสามารถรับรองสิทธิผู้สูงอายุได้รับประโยชน์จากการสนับสนุนความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันให้ดียิ่งขึ้น (ไตรรัตน์ จารุทัศน์, 2549)

จังหวัดเพชรบุรีเป็นเมืองที่มีการจาริกลงในประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน ตั้งแต่สมัยสุโขทัยและเป็นเมืองหน้าด่านที่มีความสำคัญที่กั้นระหว่างภาคกลางและภาคใต้ จึงทำให้เป็นจังหวัดเพชรบุรีมีความน่าสนใจทางด้านประวัติศาสตร์ อีกทั้งมีการสันนิษฐานว่าชื่อเดิมของจังหวัดเพชรบุรีคือ “เมืองพริบพรี” ซึ่งมีหลักฐานปรากฏในหนังสือชาวต่างประเทศ เช่น ชาวฮอลันดาเรียกว่า “พิพริย์” และชาวฝรั่งเศสเรียกว่า “พิพฟีล” และ “พิพรี” ซึ่งคล้องจองกับชื่อวัดแห่งหนึ่งคือ วัดพริบพรี เป็นวัดที่เก่าแก่ของจังหวัดเพชรบุรี (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, 2560) อีกทั้งภายในจังหวัดเพชรบุรีมีสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์อีกแห่ง คือ พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ถูกสร้างขึ้นในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว และเป็นพระราชวังฤดูร้อนที่มีลักษณะเป็นตำหนักแบบไทยประยุกต์ที่ผสมผสานกับยุโรป โดยตัวเรือนถูกสร้างด้วยไม้สักทองที่สวยงามที่มีทำเลที่ตั้งอยู่ตำบลห้วยทรายเหนือ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี ในปี พ.ศ.2466 ได้ถูกเรียกว่า “พระราชนิเวศน์แห่งความรักและความหวัง” ซึ่งภายในประกอบไปด้วยหมู่พระที่นั่ง 3 องค์ เป็นอาคารประกอบรวม 16 หลัง ในปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมความงดงามของพระราชวังแห่งนี้ จะได้รับความรู้สึกเหมือนอยู่ท่ามกลางธรรมชาติที่งดงาม พร้อมกับความร่มรื่นจากต้นไม้ใหญ่นานาพันธุ์ผ่านเรื่องราวทางประวัติศาสตร์อันทรงคุณค่า และมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุไว้คอยให้บริการ เช่น เก้าอี้วิลแชร์ ห้องสุขาสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น (มูลนิธิพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน, 2560)

จากปัญหาที่ได้กล่าวมา ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับประเด็น “การประเมินศักยภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี กรณีศึกษา: พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน” เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ด้านการเข้าถึง (Accessibility) ตลอดจนการศึกษาโอกาสและอุปสรรคที่มีต่อนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ พร้อมส่งเสริมศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้เกิดความสะดวกสบายและมีมาตรฐานความปลอดภัยดียิ่งขึ้นต่อไป เนื่องจากเป็นสถานที่ที่มีทรัพยากรทางท่องเที่ยวทั้งในมิติของเชิงวัฒนธรรมที่สะท้อนเอกลักษณ์ความเป็นไทยผ่านโครงสร้างสถาปัตยกรรมและสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สามารถรองรับความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่คาดว่าจะเพิ่มจำนวนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ที่มาเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษาพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน
2. เพื่อศึกษาการประเมินองค์ประกอบการท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการเข้าถึง สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มาเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษาพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน

3.ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบปัจจัยภายในและภายนอกของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มาเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษาพระราชวังเวศน์มฤคทายวัน
2. เพื่อทราบองค์ประกอบการท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านการเข้าถึง สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มาเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษาพระราชวังเวศน์มฤคทายวัน

4.วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. องค์ประกอบการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการให้ประสบความสำเร็จ รวมถึงเป็นส่วนหนึ่งที่สามารถพัฒนาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถเข้าถึงสถานที่ รวมถึงการเพิ่มเติมสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาเยือนให้เกิดความประทับใจ โดยอาศัยกระบวนการที่มีระบบมาตรฐานประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก หรือ เรียกว่า ทฤษฎีองค์ประกอบการท่องเที่ยว 3AS (พยอม ธรรมบุตร, 2549) โดยมุ่งเน้น 3 องค์ประกอบ ดังนี้ (1) สิ่งดึงดูดใจหรือแหล่งท่องเที่ยว (Attraction) เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวพิจารณาเกี่ยวกับจุดหมายของการเดินทาง ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวจะต้องมีลักษณะโดดเด่น สามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของสภาพแวดล้อมทางกายภาพ รวมถึงทรัพยากรทางวัฒนธรรมและประเพณีที่ถูกถ่ายทอดจากอดีตกาล (2) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) เป็นการบริการที่นักท่องเที่ยวต้องการจะได้รับเมื่อไปยังแหล่งท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องพัฒนาโครงสร้างที่ดีเพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว เช่น ที่พัก(Accommodation) ร้านอาหารและเครื่องดื่ม (Food and beverage) ร้านค้าจำหน่ายของฝากของที่ระลึก (Survivor) เป็นต้น และ (3) การเข้าถึง (Accessibility) เป็นระบบการคมนาคมภายในแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาด้วยยานพาหนะประเภทต่างๆ

2. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นแนวคิดหรือรูปแบบการเดินทางที่จะต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศและสภาพสังคม ซึ่งจะต้องได้รับการสนับสนุนจากทางภาครัฐบาลและเอกชนภายในพื้นที่ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมภายในแหล่งท่องเที่ยวของคนในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความรักต่อวิถีการดำรงชีวิตแบบดั้งเดิม เช่น วัฒนธรรมการแต่งกายแบบโบราณ ภาษาพื้นบ้าน ความเชื่อเรื่องภูตผีและวิญญาณ ซึ่งการท่องเที่ยวยังให้ความรู้แก่สร้างความเข้าใจในมิติวัฒนธรรมเชิงลึกของพื้นที่ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ผู้มาเยือนจะต้องให้ความเคารพและมีส่วนร่วมในการพัฒนาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวให้คงอยู่สืบไป ในขณะที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังมุ่งให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางและเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการส่งเสริมคุณภาพ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคกันภายในชุมชนเป็นส่วนสำคัญในการดูแลสถานที่ท่องเที่ยว โดยคนในชุมชนเข้าจะมีหน้าที่โดยตรง ตั้งแต่กระบวนการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินการประสานงาน การประเมินผลกระทบ และผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ซึ่งเป็นแนวทางการบรรเทาปัญหาและช่วยลดการเสื่อมโทรมของทรัพยากรภายในแหล่งท่องเที่ยว

3. การวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก เป็นการวิเคราะห์สภาพองค์กร เพื่อให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค รวมถึงการวิเคราะห์แนวทางในการดำเนินงาน ทำให้องค์กรประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยเปรียบเทียบแบบฉบับได้ทันท่วงที โดยหลักการสำคัญมี 2 ด้าน คือ สภาพการณ์ภายในและสภาพการณ์ภายนอก ที่ส่งผลกระทบต่อทางเลือกกลยุทธ์ (อุทัย ปริญญาสุทธินันท์, 2559) มีรายละเอียดดังนี้ (1) จุดแข็ง เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในของคนในองค์กร เกี่ยวกับข้อได้เปรียบหรือเอกลักษณ์ขององค์กรที่สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาองค์กรได้ และดำรงไว้เพื่อการพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรในอนาคต (2) จุดอ่อน เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในของคนในองค์กร เกี่ยวกับข้อเสียเปรียบหรือข้อควรปรับปรุงขององค์กรให้ดีขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อองค์กรในอนาคต (3) โอกาส เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกองค์กรที่เกิดผลประโยชน์ อาจจะเป็นทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยองค์กรสามารถนำข้อดีต่างๆ เหล่านี้ มาใช้เพื่อเสริมสร้างให้ดียิ่งขึ้น และ (4) อุปสรรค เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกองค์กร โดยคาดการณ์ว่าจะก่อให้เกิดความเสียหาย ซึ่งสามารถหลีกเลี่ยงหรือปรับสภาพองค์กรให้มีความพร้อม และข้อมูลเหล่านี้มีประโยชน์ต่อการกำหนดวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ขององค์กรต่อไป

5.ระเบียบวิธีการวิจัย

1. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การประเมินศักยภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี กรณีศึกษา: พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน” ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีวิทยากรณีศึกษาเฉพาะ (Case Study Approach) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) จากคุณเกล้ามาต ยิปอินชอย ผู้อำนวยการสำนักงานมูลนิธิพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและควบคุมดูแลความเรียบร้อยภายในแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 1 คน และนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มาเยี่ยมชมในพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน จำนวนทั้งหมด 20 คน มีเพศชายทั้งหมด 8 คน และเป็นเพศหญิงทั้งหมด 12 คน ที่ได้สัมผัสประสบการณ์จากการเยี่ยมชมภายในพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ซึ่งผู้วิจัยจะทำหน้าที่บันทึกข้อมูลสำคัญและประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับ เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกของพระราชนิเวศน์มฤคทายวันประเมินองค์ประกอบการท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการเข้าถึง

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมด และทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย

1) ด้านตรวจสอบข้อมูล ได้แก่ เวลา สถานที่ และบุคคล

2) ด้านวิจัยแต่ละคน ที่มีข้อมูลแตกต่างกัน และ

3) ด้านการตรวจสอบทฤษฎีและแนวคิด จากการตีความที่แตกต่างกัน (มันส์ลีนี บุญมีศรีสง่า, 2557, น. 552) การสร้างข้อมูลแบบกรณีศึกษา จากการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์และตีความข้อมูลให้ได้รายละเอียดที่สำคัญและครบถ้วน โดยการจับคู่ชุดข้อมูลและลดรูปข้อมูล เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้กำหนดเอาไว้ ทั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลใหม่ จนกว่าข้อมูลหรือทฤษฎีดังกล่าวจะถึงจุดอิ่มตัว

3. ขอบเขตการวิจัย

การศึกษา “การประเมินศักยภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี กรณีศึกษา: พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน” โดยกำหนดขอบเขตที่ได้เลือกพิจารณาในการศึกษา มีการศึกษาดังต่อไปนี้

3.1 ขอบเขตด้านพื้นที่: พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน (ค่ายพระรามหก) เลขที่ 1281 ถนนเพชรเกษม ตำบลชะอำ อำเภอชะอำ จังหวัดเพชรบุรี 76120

3.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา: การทบทวนเอกสารตำรา วารสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับประเด็นปัญหาของผู้สูงอายุชาวไทย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม องค์ประกอบการท่องเที่ยว การวิเคราะห์ปัจจัยภายในภายนอกองค์กร และข้อมูลพื้นฐานพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน

3.3 ขอบเขตด้านเวลา: การวิจัยครั้งนี้ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงวันที่ 31 มีนาคม 2560 – 8 พฤษภาคม พ.ศ.2560

6.ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอกของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มาเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษาพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัจจัยภายในภายนอกสถานที่ด้วยวิธีการสังเกต พร้อมสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับทรัพยากรต่างๆ จากผู้ให้ข้อมูล พบว่า (1) ด้านจุดแข็ง (Strengths) ของพระราชนิเวศน์มฤคทายวันเป็นสถานที่ที่มีชื่อเสียงมาช้านานแห่งหนึ่งของจังหวัดเพชรบุรี มีนักท่องเที่ยวให้ความสนใจและรู้จักเป็นอย่างดี รวมถึงเป็นแหล่งศึกษาให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีความสนใจด้านประวัติศาสตร์ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือ ในหลวงรัชกาลที่ 6 นอกจากนี้ ความได้เปรียบของสภาพแวดล้อมทางกายภาพในปัจจุบันยังคงดำรงสภาพดั้งเดิม เนื่องจากมีกระบวนการทำนุบำรุงดูแลรักษาโครงสร้างสถาปัตยกรรมอย่างต่อเนื่อง สามารถคงสภาพใกล้เคียงต้นฉบับดั้งเดิมจากสมัยอดีต และภายในพระราช

นิเวศน์มฤตทายยังมีธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์เหมาะแก่การเที่ยวชมบรรยากาศตลอดทั้งปี ทำให้นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุรู้สึกผ่อนคลายทุกครั้งเมื่อได้สัมผัสในบริเวณต่างๆ ของแหล่งท่องเที่ยว (2) ด้านจุดอ่อน (Weaknesses) ของพระราชนิเวศน์มฤตทายวันชาติประสิทธิภาพในการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่างๆ ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถรับรู้ถึงข่าวสารที่ชัดเจน เช่น กลุ่มสื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ขององค์กร รวมถึงการปรากฏข้อมูลข่าวสารในรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ ตลอดจนการขาดการส่งเสริมเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านทีวีดิจิตอล และในส่วนของเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความยากลำบาก เนื่องจากไม่มีรถรับ-ส่งรถโดยสารสาธารณะคอยให้บริการ ส่งผลให้การเดินทางเหมาะสำหรับผู้ที่มีรถยนต์ส่วนตัวเท่านั้น (3) ด้านโอกาส (Opportunities) ในปัจจุบันเริ่มให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น โดยสามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ใกล้เคียงในเขตเทศบาล เช่น อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร ชายหาดชะอำ สวนเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเฉลิมพระชนมพรรษา 80 พรรษา เป็นต้น นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังสามารถเดินทางไปเที่ยวในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ระยะเวลาเพียง 30 นาที (4) ด้านอุปสรรค (Threats) ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มีอิทธิพลต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เนื่องจากผู้สูงอายุมีระบบภูมิคุ้มกันที่ลดลง เช่น ในช่วงฤดูฝน - ฤดูหนาว นอกจากนี้ งบประมาณในการปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่และโครงสร้างพื้นฐานมีข้อจำกัด ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการพัฒนาต่อจากนี้ไป เนื่องจากต้องสรรหาผู้ชำนาญที่มีความเข้าใจในรายละเอียดเชิงลึกเกี่ยวกับทางโครงสร้างอาคารทางประวัติศาสตร์ในยุคสมัยดั้งเดิม ซึ่งบางครั้งต้องปิดบริการเพื่อซ่อมแซมพื้นที่ต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยว

2. การประเมินองค์ประกอบการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มาเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษาพระราชนิเวศน์มฤตทายวัน โดยแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่

2.1 ด้านสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) จากการสอบถามผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า สถานที่ท่องเที่ยวมีประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หรือ ในหลวงรัชกาลที่ 6 และยังคงสภาพไว้ดังเดิมจากอดีต ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ความเป็นไทยที่ผสมผสานอารยธรรมตะวันตกร่วมสมัย แต่สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุบางกลุ่มให้ความเห็นต่อสถานที่แห่งนี้ ควรส่งเสริมให้มีการจัดนิทรรศการหรือเทศกาลแบบไทยย้อนยุคที่เหมาะสม เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกให้ผู้คนมีจิตสำนึกเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย หากพิจารณาจะพบว่าพระราชนิเวศน์มฤตทายวันมีขนาดพื้นที่ เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม รวมถึงความอุดมสมบูรณ์ของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติซึ่งแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียงกัน

2.2 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) จากการสอบถามผู้ให้ข้อมูล พบว่า ภายในพระราชนิเวศน์มฤตทายวัน เป็นพื้นที่ของราชการจึงไม่มีการสร้างสิ่งปลูกสร้างที่เป็นลักษณะของที่พักรวมหรือสถานที่พักค้างคืน มีเพียงร้านจำหน่ายอาหารกลางวันด้วยรายการอาหารไทยท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบุรีและศูนย์จำหน่ายของฝากและของที่ระลึก ที่มีสินค้าจากภายในเขตอำเภอชะอำ และอำเภอหัวหิน เช่น เสื้อยืด หมวกสก๊อต พวงกุญแจ เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันสิ่งอำนวยความสะดวกยังเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มเป้าหมาย สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุสามารถเลือกรับบริการรถเข็นสำหรับการเยี่ยมชมภายในสถานที่สำคัญ และมีบริการห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุโดยเฉพาะ ตลอดจนการสร้างป้ายสื่อความหมายภายในแหล่งท่องเที่ยวเลือกใช้รูปแบบตัวอักษรภาษาไทยขนาดใหญ่ เพื่อให้ผู้สูงอายุสามารถอ่านและพบเห็นได้ง่ายขึ้น

2.3 ด้านการเข้าถึง (Accessibility) จากการสอบถามผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกใช้รถยนต์ส่วนบุคคลเป็นยานพาหนะสำหรับการเดินทางเป็นหลัก เนื่องเส้นทางคมนาคมเชื่อมต่อระหว่างแหล่งท่องเที่ยวและภายในเขตอำเภอชะอำ สามารถเดินทางได้อย่างสะดวกรวดเร็ว พร้อมด้วยจำนวนป้ายบอกทางชัดเจนตลอดการเดินทางโดยเฉพาะในบริเวณจุดเชื่อมต่อสำคัญของจังหวัดเพชรบุรีและประจวบคีรีขันธ์ อีกทั้งบริเวณพระราชนิเวศน์มฤตทายวัน มีบริการสถานที่จอดรถยนต์ส่วนบุคคลสำหรับนักท่องเที่ยวประมาณ 25 - 30 คัน แต่ในช่วงเทศกาลสำคัญหรือวันหยุดระยะยาว อาจไม่เพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาจำนวนมากว่าปกติ ซึ่งในขณะเดียวกันพระราชนิเวศน์มฤตทายวันอาจไม่เหมาะสมกับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่เดินทางด้วยรถโดยสารสาธารณะ เนื่องจากไม่มีบริการรถโดยสารรับ-ส่งจากสถานที่สำคัญต่างๆ ภายในอำเภอชะอำหรืออำเภอใกล้เคียงมายังพระราชนิเวศน์มฤตทายวัน

7.อภิปรายผล

1. การวิเคราะห์ปัจจัยภายในและภายนอก สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มาเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษาพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ผลการศึกษาพบว่า พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ที่ยังคงสภาพความงามของสถาปัตยกรรมไทยผสมผสานความร่วมมือและธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่หลงใหลเรื่องราวในอดีตสามารถชวนล้าลึกเข้ามาเยี่ยมชม ซึ่งเป็นจุดแข็งที่สามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่แตกต่าง ส่วนจุดอ่อนสำหรับการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยว ควรส่งเสริมการเผยแพร่ข้อมูลโดยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ร่วมสมัย เพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับการส่งผ่านข้อมูลอย่างรวดเร็ว ซึ่งในขณะเดียวกันอุปสรรคเกี่ยวกับสภาพอากาศที่เป็นไปตามฤดูกาล อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุและไม่มีความต้องการในการเดินทางมาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว สำหรับโอกาสของแหล่งท่องเที่ยวเหมาะกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยในยุคปัจจุบัน ที่เริ่มหันมาสนใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมที่มากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับวีระพล ทองมา และคณะ (2554) พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในปัจจุบันมุ่งเน้นให้ความรู้ ร่วมกับการเสนอถึงประวัติความเป็นมาในยุคสมัยต่างๆ ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพเพียงพอต่อการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว แต่ยังคงขาดประสิทธิภาพในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น

2. การประเมินองค์ประกอบการท่องเที่ยว สำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มาเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยว กรณีศึกษาพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ผลการศึกษาพบว่า ด้านสิ่งดูใจมีความเกี่ยวข้องกับศักยภาพทางการท่องเที่ยวประกอบทรัพยากรเชิงนิเวศและวัฒนธรรม ที่มีความพร้อมสำหรับการรองรับจำนวนนักท่องเที่ยว รวมถึงการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสมกับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เช่น การเดินชมความงามของสถาปัตยกรรม การศึกษาเรื่องราวต่างๆ ในอดีต เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชรินทร์ เก่งกล้า และ อิติ มีปลื้ม (2555) พบว่า จังหวัดเพชรบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความหลากหลาย ซึ่งจากประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุยังคงให้ความสนใจอย่างต่อเนื่อง สำหรับพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน เป็นสถานที่สำคัญที่เกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงบังเกิดพระราชประดิษฐ์ในความรักกับพระนางเจ้าสุวัทนา และได้มีการปลูกสร้างพระที่นั่งใหญ่ ซึ่งนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่ชื่นชอบและให้ความสนใจเกี่ยวกับความเป็นมาที่มีหลักฐานอ้างอิง อีกทั้งยังให้ความรู้สึกเหมือนได้มีโอกาสเข้าไปเรียนรู้ในสถานที่และช่วงเวลาสำคัญแห่งประวัติศาสตร์ชาติไทยโดยแท้จริง ในขณะที่การพัฒนาตามสิ่งดูใจภายในแหล่งท่องเที่ยว โดยจะต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อระบบนิเวศ และความเป็นเอกลักษณ์ของแหล่ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งนภา ดั่งทอง (2554) พบว่า สามารถนำเสนอแนวทางการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนต่อผู้อำนวยการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานที่พระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ซึ่งในพระราชนิเวศน์มฤคทายวันอยู่ภายใต้ความดูแลของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ โดยมีมูลนิธิพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน ซึ่งจัดตั้งโดยตำรวจตระเวนชายแดน และครอบครัวบุตรหลานข้าราชการในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นองค์การดูแล พร้อมกับการบำรุงรักษาส่วนเขตพระราชฐานที่ประทับ โดยผ่านการดำเนินงานของสำนักงานพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน

และผลของการศึกษาอาจนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาหรือบริหารจัดการ เพื่อดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น และภายในสถานที่ที่มีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวที่เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยวในแต่ละวัน อีกทั้งมีสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์แก่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชม และมีสถานที่จอดรถยนต์เพียงพอต่อนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาด้วยรถยนต์ส่วนตัว รวมถึงในส่วนของห้องน้ำสำหรับผู้สูงอายุอยู่ในสภาพดีพร้อมต่อการใช้งาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภรดา มาจันทร์ (2558) พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจกับสิ่งอำนวยความสะดวกในขณะที่เยี่ยมชมภายในแหล่งท่องเที่ยว สำหรับด้านการเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกและไม่ซับซ้อน เนื่องจากมีการจัดทำป้ายบอกทางชัดเจนตลอดเส้นทางจากจังหวัดเพชรบุรีมายังแหล่งท่องเที่ยวพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มัชฌิมา อุดมศิลป์ (2555) พบว่า ความสามารถในการเข้าถึงที่มีศักยภาพเพียงพอต่อการมาเยี่ยมชม มีผลต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวในด้านความสามารถในการเข้าถึงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเป็นสิ่งจำเป็นที่แหล่งท่องเที่ยวต้องประสานความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

8. ข้อเสนอแนะ

จากการประเมินศักยภาพขององค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในจังหวัดเพชรบุรี กรณีศึกษาที่พระราชินีเวศน์มฤคทายวัน แสดงให้เห็นว่าโดยสภาพและความสำคัญของพระราชินีเวศน์มฤคทายวัน ที่มีความโดดเด่นเรื่องประวัติความเป็นมาและเรื่องราวในอดีต นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจเป็นจำนวนมากที่มาเที่ยวชมจนถึงปัจจุบัน ส่งผลกระทบต่อสถานที่ท่องเที่ยว โดยจะต้องรีบดำเนินการพัฒนาปรับปรุง เพื่อส่งเสริมให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้นสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินการเพื่อพัฒนาศักยภาพ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการ

1.1 ควรมีการร่วมมือกับหน่วยงานที่จะช่วยพัฒนาสถานที่ เพื่อให้สถานที่ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ควรสำรวจจำนวนนักท่องเที่ยวเข้าเยี่ยมชม เพื่อไม่ให้สถานที่ที่มีความทรุดโทรมอย่างรวดเร็ว

1.3 ควรมีการประชาสัมพันธ์ กิจกรรม และจัดงานประเพณีหรือจัดการแสดงงานศิลปวัฒนธรรม จากอดีตให้คนรุ่นหลังได้สัมผัส รวมถึงการประชาสัมพันธ์โดยใช้การโฆษณาในการเผยแพร่ผ่านสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ เว็บไซต์ สังคมออนไลน์ เป็นต้น ตลอดจนการประสานงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เพื่อเป็นการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวที่สนใจได้ทราบและเตรียมตัวหรือวางแผนเข้ามาเที่ยวชม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการการศึกษาร่วมกับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในการท่องเที่ยวประเภทต่างๆ เพื่อศึกษาถึงความพอใจของนักท่องเที่ยว และความเหมาะสมในด้านต่างๆ เป็นการปรับปรุงพัฒนาให้กับพระราชินีเวศน์มฤคทายวัน

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เน้นเชิงพาณิชย์ กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่ามีความแตกต่างกันอย่างไรบ้าง พร้อมค้นหาข้อได้เปรียบและข้อบกพร่อง ตลอดจนผลกระทบต่อแหล่งท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยวพระราชินีเวศน์มฤคทายวัน ทั้งด้านบวกและด้านลบ รวมถึงทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมชุมชน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวดังกล่าวให้สามารถรองรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างมีคุณภาพต่อไป

9. เอกสารอ้างอิง

[1] การท่องเที่ยวทั่วไทย, 2560, **ความสำคัญของการท่องเที่ยว**, <https://sites.google.com/site/kanya8737/khwam-sakhay-khxng-kar-thxng-theiyw>. [7 เมษายน 2560]

[2] กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดเพชรบุรี, 2560, **ความเป็นมาของจังหวัดเพชรบุรี**, http://www.phetchaburi.go.th/data/about_phet1.htm. [25 กรกฎาคม 2560]

[3] ชนินทร์ เก่งกล้า และ ธิติ มีปลื้ม, 2555, **พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยวในเขตจังหวัดเพชรบุรี**, หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการธุรกิจทั่วไป, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

[4] ไตรรัตน์ จารุทัศน์, 2549, **สิทธิผู้สูงอายุ**, http://www.stou.ac.th/stoukc/elder/main2_14.html. [7 เมษายน 2560]

[5] บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548, **การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม**, กรุงเทพมหานคร: สำนักงานวิชาการท่องเที่ยว กรุงเทพมหานคร.

[6] พยอม ธรรมบุตร, 2549, **เอกสารประกอบการเรียนการสอนเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยว**, กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- [7] มัชฌิมา อุดมศิลป์, 2555, **แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของชุมชนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม**, หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- [8] มนต์สินี บุญมีศรีสง่า, 2556, **การสร้างอัตลักษณ์ตราสินค้าแหล่งท่องเที่ยวอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในมุมมองของนักท่องเที่ยวกลุ่มวัยรุ่น**, Viridian E-Journal, Silpakorn University, 6(1), 552.
- [9] มุลนิธิพัฒนางานผู้สูงอายุ, 2558, **สถานการณ์ผู้สูงอายุในประเทศไทย (ด้านประชากร)**, <http://fopdev.or.th/%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B9%8C%E0%B8%9C%E0%B8%B9%E0%B9%89%E0%B8%AA%E0%B8%B9%E0%B8%87%E0%B8%AD%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%B8%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%9B/>. [4 เมษายน 2560]
- [10] มูลนิธิพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน, 2560, **ความเป็นมาของพระราชนิเวศน์มฤคทายวัน** <http://mrigadayavan.or.th/history.php>. [10 เมษายน 2560]
- [11] มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ศูนย์การเรียนการสอนทางอิเล็กทรอนิกส์ สำนักเทคโนโลยีการศึกษา, 2557, **สังคมผู้สูงอายุ**, <http://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Lom12/05-03.html>. [4 เมษายน 2560].
- [12] รุ่งนภา ดวงทอง, 2554, **ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาดเก่า 119 ปี เจ็ดเสมียน ตำบลเจ็ดเสมียน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี**, หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการภาครัฐและภาคเอกชน, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- [13] วีระพล ทองมา, วินิตรา ลีละพัฒนา และ นวนจันทร์ ทองมา, 2554, **การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนของชุมชนชาวจีนในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่จอน อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่**, มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- [14] ศุภรดา มาจันทร์, 2558, **แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสีเขียวบ่อน้ำพุร้อนแม่กาษา อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก กรณีศึกษาการจัดการบ่อน้ำพุร้อนแม่กาษา**, หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการท่องเที่ยว, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- [15] อุทัย ปริญญาสุทินันท์, 2559, **การวิเคราะห์ SWOT แสงไฟส่องนำทางสู่การจัดการเชิงกลยุทธ์ที่ชุมชนทำได้**, คณะศิลปศาสตร, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.